

مردم را به خودی و غیر خودی تقسیم نکنیم

مسعود پزشکیان، رئیس‌جمهوری در نشست با استانداران با بیان اینکه وقتی نگاه ما به اهداف سند چشم‌انداز باشد، اولین گام این است که ببینیم برای رسیدن به این هدف چه باید کرد؟ گفت: «اجرای طرح مدیریت محله‌محوری، به‌منظور بهره‌گیری حداکثری از ظرفیت‌های مردمی و مشارکت دادن جدی آنها در اداره کشور دنبال می‌شود. در این مدل مدیریت می‌توان اهداف را خیلی روان‌تر و موثرتر دنبال و محقق کرد.»

پزشکیان تلاش برای مدیریت نازاری‌های انرژی و نیرو، به‌ویژه در آستانه فرارسیدن فصل سرما را از جمله اهدافی دانست که از مسیر مدیریت محله‌محوری می‌توان به شکلی موثرتر آن را دنبال کرد و گفت: «اگر بتوانیم تنها ۱۰ درصد مصرف انرژی کشور را کاهش دهیم، معادل ۸۰۰ هزار بشکه نفت صرفه‌جویی خواهد شد. این هدف با صدور بخشنامه و دستور قابل تحقق نیست، بلکه باید از طریق راهکارهایی مثل همین مدل مدیریت محله‌محوری و قانع‌سازی به دنبال محقق شدن آن بود.»

رئیس‌جمهور با تأکید بر ضرورت بهره‌گیری از نخبان و متخصصان عرصه‌های مختلف در مدل مدیریت محله‌محور تصریح کرد: «نکته مهم دیگر در این زمینه، شمولیت عام نگاه مدیران دولتی در پیشبرد اهداف این طرح است؛ در حال حاضر دستگاه‌ها، سازمان‌ها و تشکلهای مختلفی در زمینه رسیدگی به مشکلات مردم مشغول تلاش هستند که هر کدام از آنها به عنوان نمایندگان دولت و متولیان اصلی امور هر استان و مردم آن، باید به دنبال رسیدگی به مطالبات و رفع مشکلات همه مردم بدون هیچ استثنایی و کاملاً بر مبنای عدالت باشید.»

پزشکیان با اشاره به اینکه مردم باید اطمینان یابند که مسئولان اجرایی تحت هر شرایطی به تأمین نیازها و رفع مشکلات آنها توجه دارند، گفت: «اگر مردم ببینند که ما به دنبال رفع دغدغه‌های آنها هستیم، آنها نیز تمام ظرفیت و توان خود را برای کمک به ما به میدان می‌آورند. هدف اصلی ما از طرح مدیریت محله‌محوری، جلب مشارکت مؤثر و جدی مردم در اداره امور است. وقتی مردم ببینند که مسئولان با همه توان به دنبال خدمت‌گزاری خالصانه به آنها هستند، تنش‌های اجتماعی و ناراضی‌ها نیز کاهش می‌یابد؛ به شرط آنکه مردم را به خودی و غیر خودی تقسیم نکنیم و اجرای عدالت را در حق همه آنها دنبال کنیم. اینکه اجرای عدالت را شعار محوری فعالیت دولت چهاردهم اعلام کردیم، برای این نبود که بر مبنای این شعار باز هم دسته‌بندی و دعوا به راه بیندازیم، بلکه این شعار را مطرح کردیم تا تحول آن وفاقی کرده و دعوا و اختلاف را خاتمه‌دهیم.»

پزشکیان در ادامه سخنانش با تأکید بر اهمیت به اشتراک گذاشتن تجربیات موفق در زمینه مدیریت محله‌محور اظهار داشت: «ما برای حل مشکلات مردم مسئولیت پذیرفته‌ایم و وقتی مردم ببینند که ما دغدغه آنها را دغدغه خود می‌دانیم، همانگونه که در جنگ تحمیلی ۱۲ روزه پای نظام و کشور ایستادند، باز هم از پشتیبانی خواهند کرد؛ در جهانی که قدران به دنبال زور گفتن به بقیه هستند، فقط تکیه بر مردم است که به ما قوت و توان ایستادن در برابر زیاده‌خواهی‌ها را می‌دهد.» رئیس‌جمهور همچنین با اشاره به تلاش‌ها و اقدامات دولت برای سامان دادن به نازاری‌ها به خصوص در زمینه انرژی و نیرو افزود: «اقدامات خوبی برای توسعه نیروگاه‌های خورشیدی شده و ذخایر سوخت نیروگاه‌ها نیز نسبت به سال گذشته در وضعیت بسیار مناسب‌تری قرار دارد، با این وصف موظف هستیم برای به حداقل رساندن نازاری‌ها و جلوگیری از قطع برق و گاز بخش تولید، همه تلاش خود را به کار بگیریم؛ مدیریت محله‌محور یکی از مناسب‌ترین بسترها برای همراه کردن عامه مردم با سیاست‌های مدیریت مصرف بهینه است.»

پزشکیان در بخش پایانی سخنانش از وزیر کشور خواست تا نسبتی با حضور استانداران استان‌های مرزی برای مدیریت تعاملات مرزی با همسایگان برگزار شود و تصریح کرد: «کشوری مثل ایران یا ۱۶ همسایه را نمی‌توان به این راحتی‌ها تحریم کرد. اگر تعاملات خود با همسایگان را به خوبی مدیریت کنیم، می‌توان به خوبی بر فشارها غلبه کرد. ما در ایران قصد زور گفتن به کسی را نداریم، اما زیر بار زور هم نمی‌رویم و در مقابل قلدری سر فرود نمی‌آوریم؛ چشم به خاک کسی نداریم، اما چشمی را که به ایران طمع کند نیز با همراهی، همدلی و هم‌افزایی کور خواهیم کرد.»

عکس: ایژرا

▼ نقدها و اتهامات علیه همتی

نمایندگان استیضاح‌کننده، در بخش نخست جلسه، مجموعه‌ای از انتقادات ساختاری، فنی، نمادین را علیه همتی مطرح کردند. یکی از سوال‌های اساسی این است که آیا مشکلات اقتصادی کشور به یک فرد یا وزارتخانه خاص بازمی‌گردد یا ناشی از ضعف‌های ساختاری عمیق‌تر در نظام اقتصادی و سیاست‌گذاری عمومی است؟ اگر مشکل ساختاری باشد، استیضاح وزیر به تنهایی تغییر چندانی در وضعیت ایجاد نخواهد کرد. همتی بارها تأکید کرد که شرایط اقتصادی کشور تحت تأثیر تحریم‌ها، کسری بودجه، نازاری نظام بانکی و فشارهای بیرونی است و او نمی‌تواند به تنهایی معجزه کند. او با بیان اینکه جامعه و مردم از مشکلات آگاه‌اند و او نیز درک عمیقی از این وضعیت دارد، تلاش کرد همدات‌پنداری خود را با مردم نشان دهد. مثلاً گفت: «همه می‌دانند دشواری معیشتی مردم چگونه است.» برخی نمایندگان انتقاد کردند که دفاع همتی بیشتر کلی و عمومی بود و فاقد آمار دقیق، گزارش قابل اتکاء یا شفافیت لازم بود. در نتیجه، نتوانست به شکاف انتقادی نمایندگان پاسخ قانع‌کننده دهد. اما همتی برخی از موضوعات را مطرح نکرد و دلیل پرهیز از افشای داده‌های محرمانه به منظور حفظ مصالح امنیت ملی، تأکید کرد نمی‌تواند بعضی داده‌ها را بازگو کند چون ممکن است «دشمن‌شاد» شود. این بیان تلاش او برای محافظت از اطلاعات حساس کشور است.

▼ اظهار نظرهای تندروها پیش از استیضاح

نمایندگان مجلس پیش از جلسه استیضاح با مصاحبه در رسانه‌ها زمینه‌ارایی پس‌گیری رای اعتماد از همتی آماده کردند. امیرحسین ثابتی در یکی از اظهارات خود گفت: «دست روی قرآن می‌گذارم که اگر همتی نبود، دلار به ۹۲ هزار تومان نمی‌رسد.» حسین صمصامی، نماینده تهران (دی ۱۴۰۳) در یکی از سخنرانی‌هایش در مرکز مطالعات پیشرفت عماد اعلام کرد که می‌توان دلار را به ۲۰ هزار تومان رساند اما پیش‌زمینه‌هایی که او بر می‌شمرد، تنها در کشور‌های توسعه‌یافته و بدون تحریم حاصل می‌شود. او می‌گوید: «قاچاق کالا نداریم، سیاستگذار انتظارات تورمی را تحریک نمی‌کند که مردم به بازار بپرزند و ارز بخرند. فرار سرمایه نداریم. اگر با این فرض‌ها توانستیم این شرایط را ایجاد کنیم نرخ ارز ۲۰ هزار تومان محاسبه می‌شود.» صمصامی در حالی این فرض‌ها را برمی‌شمارد که همین تحله فکری به دور زدن تحریم‌ها و فروش نفت به قیمتی بسیار نازل به خود می‌بالند.

یکی از نماینده‌های تندرو مجلس (اول اسفند) با انتشار فیلمی از جلسه غیرعلنی مجلس خواستار محاکمه به جای استیضاح همتی شده و گفت: «آقای همتی را استیضاح نکنید محاکمه کنید این تنها راه است اگر می‌خواهید در برابر تاریخ و مردم و رؤسایان باشید آقای همتی را محاکمه کنید این تنها راه است. ما به اسرائیل حمله کردیم و آن‌ها به ما حمله کردند اما نیمه اول ارز ۷ هزار تومان نوسان داشت. در نیمه دوم دولت جدید شروع به کار کرده است آقای همتی روی کار آمد و کُن فیکون شد. ۶ ماه آقای همتی دائماً خواستار گران شدن ارز نمی‌شود. ارز را از ۵۸ هزار و ۴۱۰ تومان در شروع دولت به ۹۰ هزار تومان رساند. یعنی دامنه ۷ هزار تومانی نوسانات دلار در ۵ ماه به ۳۲ هزار تومان در ۶ ماهه ایشان رسید. ایشان می‌گوید به من مربوط نیست. در دهم شهریورماه آقای همتی می‌گوید وقتی نرخ ارز نیما را به نرخ بازار نزدیک کنیم دلار بازار آزاد ارزان‌تر می‌شود در ۲۰ شهریورماه هم می‌گوید سیاست ما این است که نرخ ارز به بازار آزاد نزدیک شود. قیمت دلار نیما را بالا می‌بریم و دلار آزاد را هم کاهش می‌دهیم تا این دو نرخ به یکدیگر نزدیک شوند.» او خطاب به همتی تأکید کرد: «این تورم محصول سیاست‌ها و برنامه‌های شما است. او در دوازدهم آذرماه هم گفته است؛ دست من بود دلار نیما را یکباره بالا می‌بردم، آقایان بدانید دربارچه که کسی صحبت می‌کند، کسی که این حرف‌ها را زده است مسبب اصلی است.»

حسینعلی حاجی‌دلگانی، نماینده مردم شاهین‌شهر در مجلس نیز (۱۰ اسفند) با حضور در یک مناظره تلویزیونی تأکید کرد: «همتی می‌خواهد کسری بودجه را از جیب مردم تأمین کند. توقع داریم در

پارادوکس استیضاح

مروری بر گفته‌های نمایندگان قبل و بعد از استیضاح عبدالناصر همتی

همه این‌ها را اسم می‌بردم؟» البته بعد از آن اعلام کرد که برخی از نمایندگان از او درخواست‌های غیرعرف داشتند. پای او کمتر از شش ماه پس از شروع وزارتش در وزارت اقتصاد به صحنه استیضاح باز شد. اما حتی این مدت کوتاه هم برای برخی از نمایندگان کافی بود تا نشان دهند ابزار قانونی بدون استراژی، بیشتر شبیه نمایش است تا نظارت واقعی. مجلس این بار هم تلاش کرد صحنه‌ای برای نمایندگان «پاسخگو» فراهم کند، اما در نهایت، آنچه به یادگار ماند نه استیضاح، که یک نمایش ناکامی و فرصت‌سوزی بود. همتی، با حرکت‌های هالیوودی، از پیچ و خم جلسات استیضاح عبور کرد و نشان داد که نه تنها توانایی مجلس برای تحت فشار قرار دادن او کافی نیست، بلکه خود مجلس گاهی قربانی تله‌های سیاسی می‌شود که شاید از سوی احزاب و جریان‌های خارج از آن دنبال می‌شود. در نهایت مجلس روز ۱۲ اسفند ۱۴۰۳ به استیضاح همتی اقدام کرد. این اقدام، اگرچه از منظر حقوقی جزو وظایف نظارتی مجلس است، اما در بطن خود نشانه بحران مدیریت اقتصاد و فشار شدید بر دولت بود. اقتصاد ایران در سال‌های اخیر با دشواری‌های متعددی همچون تورم بالا، نوسان شدید نرخ ارز، کسری بودجه، پدیده و نازاری سیستم بانکی، فشار تحریم‌ها و وابستگی به درآمد نفت روبه‌رو بوده است. تمام این موضوعات محیطی نامساعد برای موفقیت وزاری اقتصاد ایجاد کرد. در این میان، همتی در حالی وارد وزارتخانه شد که افکار عمومی امید به بهبود اوضاع داشت. اما به فاصله‌ای نه‌چندان طولانی، موج انتقاد به عملکرد او بالا گرفت و زمینه استیضاح فراهم شد.

▼ شروع طرح استیضاح

استیضاح همتی، وزیر اقتصاد با امضای تعدادی از نمایندگان کلید خورد. آنان با تنظیم متنی شامل فهرستی از اتهامات و درخواست‌ها، تقاضا کردند که موضوع برای بررسی در صحن علنی مجلس مطرح شود. پس از تأیید هیئت‌رئسه مجلس، موضوع به دستور جلسات صحن افزوده شد. ۱۲ اسفند سال ۱۴۰۳ در جلسه رسمی مجلس محمدباقر قالیباف، رئیس مجلس نطق پیش از دستور را ایراد کرد و پس از آن به رسم قانون، روند استیضاح آغاز شد. مسعود پزشکیان، رئیس‌جمهور و برخی از وزرا، معاونان و مدیران اقتصادی دولت برای پشتیبانی از دفاع وزیر و پاسخگویی به پرسش‌ها در صحن علنی مجلس حاضر بودند. جلسه استیضاح همتی میدان رقابت کلامی و رسانه‌ای بود. نمایندگان منتقد، در سخنرانی‌های متمرکز و دقیق، تلاش کردند نقاط ضعف عملکرد وزارت اقتصاد را بر جسته کنند. از سوی دیگر، همتی با دفاعیات مفصل و آماده، سعی در پاسخگویی به این انتقادات داشت.

در نهایت، پس از پایان مباحث، رأی‌گیری پنهانی در صحن مجلس انجام شد و نتیجه استیضاح بر سر میز رأی قرار گرفت. پس از شمارش آراء، از مجموع ۷۲۳ رأی مأخوذه، ۱۸۲ نماینده رأی موافق به استیضاح دادند. ۸۹ رأی مخالف، یک رأی ممتنع و یک رأی باطله ثبت نیز شد. این نتیجه نشان داد که اکثریت نمایندگان مجلس به عملکرد همتی اعتماد ندارند و خواهان تغییر در وزارتخانه اقتصاد و دارایی اند. بنابراین رأی اعتماد خود را از همتی پس گرفتند تا از منصب وزارت کنار گذاشته شود.

گزارش پارلمانی

پریسا هاشمی

خبرنگار پارلمانی هم‌میهن

بررسی اظهارنظر برخی از نمایندگان مجلس در هفته‌های اخیر این‌طور به نظر می‌رسد که استیضاح عبدالناصر همتی، وزیر سابق اقتصاد و دارایی نتیجه‌ای جز ناکامی در رسیدن به هدفی که نمایندگان در جلسه استیضاح به آن اشاره کردند، چیزی در بر نداشته است. نمایندگان ادعا کردند با عزل همتی قیمت ارز کاهش می‌یابد، تورم پایین می‌آید یا ثبات می‌ماند... اما با گذشت ۸ ماه سیر صعودی قیمت ارز ادامه پیدا کرد و اگر آن زمان قیمت دلار در کانال ۹۱، ۹۲ هزار تومان بود حالا این ارز در کانال ۱۱۱ و ۱۱۲ هزار تومان است؛ که بر اساس سیری که از قبل آن هم وجود داشت؛ بعید است حذف همتی تفاوتی در ادامه رشد قیمت‌ها داشته باشد و درباره نرخ تورم هم اگر نرخ تورم سال گذشته ۳۲/۵ درصد اعلام شد؛ تورم ۱۲ ماه منتهی به شهریور ۳۷ درصد اعلام شد.

با گذشت ۸ ماه سیر صعودی قیمت ارز ادامه پیدا کرد و اگر آن زمان قیمت دلار در کانال ۹۱، ۹۲ هزار تومان بود حالا این ارز در کانال ۱۱۱ و ۱۱۲ هزار تومان است؛ که بر اساس سیری که از قبل آن هم وجود داشت؛ بعید است حذف همتی تفاوتی در ادامه رشد قیمت‌ها داشته باشد و درباره نرخ تورم هم اگر نرخ تورم سال گذشته ۳۲/۵ درصد اعلام شد؛ تورم ۱۲ ماه منتهی به شهریور ۳۷ درصد اعلام شد.

استیضاح بدون نتیجه
«من واقعا نمی‌خواستم با مجلس کل کل کنم. خیلی‌ها می‌گویند چرا صحبت‌هایت را تمام نکردی. من ۲۰ دقیقه از وقتی که داشتم را جواب ندادم. من که می‌دانستم تصمیم گرفتند من را بباندازند. چرا بیایم اطلاعات کشور را بدهم؟ چه چیزی بگویم که به عده‌ای بر بخورد.» این بخشی از مصاحبه عبدالناصر همتی، وزیر پیشین امور اقتصاد و دارایی پس از استیضاحش در مجلس است. او معتقد است که خواسته نمایندگان را برآورده نکرده و کارش به استیضاح و پس‌گرفتن رای اعتماد از او کشیده است. همتی اعلام کرد که نمایندگان صراحتاً آن‌را خواسته بودند که پست‌های مدیریتی مختلفی را در اختیار آن‌ها قرار دهد: «طبق قانون وزیر اقتصاد تا ۱۶۰۰ تا ۱۸۰۰ حکم می‌زند. این همه مناطق آزاد داریم، هیئت‌مدیره دارند. همه می‌خواستند یک عضو هیئت‌مدیره بگذارند. عضو هیئت مدیره بانک بگذارند. عوض می‌کردیم، می‌آمدند اعتراض می‌کردند. چه جوابی می‌دادم؟ در مجلس